

731.

DECADES DUÆ
CONTROVER-
SIARVM IVRIS
ILLVSTRIUM.

M 7
1638, 1

QVÆS

Aspirante SS. & individua Trinitate :

Permissu & Auctoritate Nobilissima & Amplissima Facul-
tatis Juridicae, in Electorali Borussiae Academia :

PRÆSIDE

Amplissimo & Consalutissimo Viro,

Dn. CHRISTIANO Ohm /
J. U. D. Professore Publico Pri-
mario, Præceptore ac Promotore omni

(3)

observantiae cultu perpetim ho-
norando :

Publicae disquisitioni ventilandae
proponis

MATTHIAS GOSNOVICERVS
Cibiniensis Hungarus.

In Auditorio Majori ad diem Julii,
horis a 7. matutinis.

Ulpian. l. 1. §. 5. ff. de Extraord. Cognition.

Civilis Sapiencia res est sanctissima, precio numme-
rio non aestimanda.

REGIOMONTI,

Typis Laurentii Segebadij 1638.

VIRIS

NOBILIBUS, AMPLITUDINE & GRA-
VITATE SPECTATISSIMIS,

Dn. JVDICI, TOTIQ;
ORDINI SENATORIO,
INCLYTÆ REIPUBL. CIBI-
nien: Hungariæ superioris, cœ-
terisque de Repub. bene meritis, Patronis
ac Mecœnatibus suis magnis :

UT ET

REVERENDIS, CLARISSIMIS,
DOCTISSIMIS,

Dn. PAULO KYRALY,
Antistiti Eccl. Cibinien: German.
fidelissimo.

Dn. SAMUELI FABINO,
Diacono ejusdem vigilantissimo.

Dn. STEPHANO REGIO,
Concionatori Eccl. Sclavicae me-
ritissimo.

E Gregiè Ictus Favolenus l. 3. ff. de Constitut. Princip.
monet : Beneficia Principum quam plenissimè
interpretanda esse. Equidem Viri Nobiliss. Consultiss.
Reverendi, Clarissimi, si sententia hujus Icti ad veritatis
libram

libram dextere pensculetur, nemo omnino futurus est, quod id elogii genus pie affectioni ac clementia vestra impertiri aequum non judicaverit: Biennium enim jam excessit, quo illustrem hanc Academiam Regiomontanā virtutis & eruditionis uberius consequenda causa accesserim, inastimabile planè liberalitatis ac munificentiae beneficium à vobis consecutus sum, cujus vigore in studio Academico felici siedere decurrere fuit integrum. At quum justitiae & aequitatis ratio suadeat, Beneficia beneficiis compensanda esse, semper eò mihi allaborandum esse duxi, ut si beneficiis tantis ea quae par est dexteritate responderi non possem, qualequale tamen gratitudinis specimen tantis Patronis probarem. Hac cum mecum tacitus volverem, innata quadam V. N. A. clementia & benigna erga litterarum ordinem voluntas eò me deduxerunt, in quibus animi sinuum suggererunt, ut ad exemplum ceterorum Civium Academicorum profectus Musarum Academicarum in publicum producerem. Feci id ipsum in quae eam sententiam promptam mente consensit. Vobis igitur hos flores Viri N. & A. R. C. quales quales in monte Regio per sinuosa Legum juga & juris saltus oberrando congestos offero, quibus nominum vestrorum splendorem intexere non sum veritus, quos testimonium ac ceu pinguis grati animi esse volui, spero has Musarum primitias non exploruros, sed serenam mentem pro insigni vestra benevolentia suscepturos. Et quia de benevolentia vestra minime dubito, hic calaeum sisto, & id unice à DEO Ter. Op. Max. contendo, ut vobis pacatum regimen, vitam, incolumitatem atque felicitatem perpetuam divinitus largiatur. Dabam Regiomont. die 20. Junii. Anno 1638.

V. N. A. D. D.

additissimus

Matthias Gosnovicerus A. & R.

A 2

CON

CONTROVERSA I.

Ad legitimam Nupriarum constitutionem
consensum legitimum ac justum, tum
partium contrahentium, tum eorum in
quorum sunt potestate omni jure non
tantum honestatis, sed etiam necessitatis
causa requirimus.

Matrimonium legitimum constituit
consensus legitimus tum partium
contrahentium, tum eorum in quo-
rum vivunt potestate, qui contra-
hentium consensum facit plenum ac
justum, non enim plenus liberorum consensus est,
nisi Parentum voluntate firmeretur, hunc verò ex ne-
cessitate adesse debere fundamentis constat solidis-
simis: I. *Juris Divini.* Conjugium primorum
Parentum merito censetur norma ac forma, juxta
quam Conjugia legitima sunt instituenda. Ecquis
verò negat DEUM ipsum in copulatione Adami
& Evæ Parentis instar fuisse, cujus consensu & auto-
ritate primi nostri Parentes arctissimâ corporum a-
nimorumq; conjunctione ad individua vitæ con-
suetudinem colendam coaluerunt, non ut privato
arbitrio connubialem hunc nexum amplecteren-
tur; sed ut DEI voluntas intercederet, quæ Paren-
tis locum obtinet *Luc. x. v. 38.* Unde juxta hanc nor-
mam

nam legitima conjugia adhuc hodie sunt instigenda. Generale præceptum continetur in 4. Decalogi Præcepto, quod reiteratur *Deut. 5. v. 16. Matth. 15. v. 4. Eph. 6. v. 2.* ubi jubentur filii obedire Parentibus, id quod explicat Apostolus *Col. 3. v. 20. κατὰ πάντα* per omnia & in omnibus. Specialia Præcepta præponuntur passim in Sacræ Scripturæ locis *Exod. 34. v. 19. Deut. 7. v. 3. Jer. 29. v. 6. Eccl. 7. v. 29.* Sicut in distis locis proponuntur iussiones, ita quoq; in hisce casibus dantur divini juris decisiones. *Exod. 22. v. 16. Num. 30. v. 4.* Ex quibus à majori ad minus firmissimum ducitur argumentum. II. *Juris Naturalis.* Equum sanè est, ut qui ad eam ætatem eos educârunt, & tot labores, curas, molestias & solitudines sustinent hoc honoris habeant, ut eorum in nuptiis contrahendis consensus requiratur. Neque enim ullâ in re obedientia filiorum erga Parentes potest illustrior conspici, quàm in nuptiis contrahendis. *Schneider. Instit. h. i. n. 34.* III. *Juris Civilis.* Hac de re Leges ratione consensus Parentum sunt claræ ac perspicuæ, ut plurium Legum citatione opus haud esse putemus, *pr. Inst. de Nupt. l. 2. Auth. de Nupt. l. 18. l. 25. d. t. l. 2. C. eod. l. 12. 20. eod.* Ratio est in Patria potestate *l. 12. C. de Nupt.* in hæreditatis successione, ne cuiquam invito suus agnoscat heres *§. Et iam filium Inst. de Adopt.* Parentum affectum, qui semper benè præsumitur prospicere liberis *l. fin. C. de Curat. furios.* & infirmo liberorum judicio *l. 4. C. de Spons.* IV. *Juris Canonici.* Hoc jure consensum Parentum non de necessitate sed honestate tantum requiri multi opinantur. Contraria tamen sententia verior est, ex claris textibus

bus e. aliter 30. q. 5. c. noster aies 7. *Caus. 30. q. 5. c. hono-*
ratur 32. q. 5. c. non omnia 12. §. ult. & c. seqq.

CONTROVERSIA II.

Et si matrimonium citra Parentum consensum
fuerit contractum, licet copulâ carnali
fuerit consummatum, injustæ tamen e-
sunt Nuptiæ, injusta Vxor, injusti Libe-
ri, Parensq; propter dissensum strictâ ju-
ris ratione illud dirimere potest.

Nitur hæc sententia autoritate Juris Divini.
Exod. 22. v. 17. Deut. 22. v. 29. Juris Civilis §. pen.
Instit. h. t. & rationum plurium, quas recenset Ho-
non. ad Instit. disp. 2. th. 12. Placet verò communi-
ter recepta horum sententia, quando Filia nubit in-
honestæ & turpi personæ, rectè sequimur Juris u-
triusq; & Divini & Humani decisionem, vel nubit
viro honesto pari moribus & genere, & hoc casu
matrimonium rescindendum non est, sed Pater per-
suadendus ut consentiat *l. vidua C. de Nupt.* Huc fa-
cit illud Icti: Publicè interest, ne quæta ac benè
concordantia matrimonia jure patriæ potestatis tur-
bentur *l. 1. §. fin. de Lib. Exhib.* & ne corruptæ per-
sonæ fiat injuria, si pudicitia amissâ virum quoq; a-
mitteret, & sæpè ea quæ fieri non debent, si tamen
facta fuerint non rescinduntur *l. 1. §. s. quand. appell.*
l. 8. §. 1. de R. J. Han. d. l. Resenb. parat. de Rit. nupt. n.
§. Schneid. h. t. n. 16. De Jure Canonico tale ma-
trimonium ratum pronuntiatur, Jure tamen Di-
vino & Civili contrariam sententiam approbari
jam

jam ostendimus: Quam etiam, cum iustâ nitarur
ratione, atq; in utilitate publica, in pietate & hono-
re, Parentibus Divino & Humano jure debitis, in
honestate deniq; suum habeat fundamentum, ideo
omninò retinendam & sententiæ Canonico jure
approbatæ anteferendam putamus.

CONTROVERSIA III.

Qui cum vitiatâ ab alio ignorans matrimo-
nium contrahit, re postea compertâ jure
ea à marito repudiari potest.

Contingentiam facti hujus questionis inter-
dum contingere præsertim hoc perverso seculo re-
statatur experientia, ut Virgo virginatis labem per-
pessa, sub prætextu castitatis illibatæ Sponso igno-
ranti sese adungere non veretur, talem verò posse
etiam post contracta sponsalia & post consumma-
tum matrimonium repudiari, stat sententia vera ex
Juris Divini & Humani decisione *Deut. 22. v. 14.* U-
bi corrupta, quæ pro virgine se elocari passa est ca-
pitali supplicio affici jubetur quæ lex quamvis Fo-
rensis sit, nostras tamen Politias stringit, quippè
cum ea ostendatur quid DEUS approbet quidvè
improbet, sequitur ad earundem observantiam et-
iamnum conscientias nostras esse adstrictas. Et
hanc severitatem secuta sunt & aliæ gentes, ut apud
Terentium in Hecyra Pamphilus recusat du-
cere ab alio imprægnatam. Hanc in rem facit
CONSTITUTIO XIII. Imper. Leon. ver-
bis valdè ponderosis ac emphaticis concepta:
Quomodo vera Sponsalia sunt, in quibus nihil

verum

verum neq̄ genuinum conspicitur? ubi me-
retorium se offert scelus, ubi causa sunt diffi-
diorum & odii, ubi animorum alienatio? quo-
modo ibi matrimonialis concordia? quomo-
do purus Spontalisq̄ est amor? Et si in emptio-
ne vilis ancillæ æquum & legitimum visum est, ut
ob justissimum errorem talis contractus rescinderet-
tur, quanto magis in contractu matrimonii, quod
perpetuam vitæ communitatem inducit, valere de-
bet? *l. xi. §. si quis virginem ff. de Ars. Empt.* Quid,
quod talia matrimonia tristes plerunq̄; soleant for-
titi exitus, cum mas cogatur cum illa, quam cane-
pejus & angue odit cohabitare *c. praterea 12. cum lo-
cum 14. & c. 17. Ext. de Sponsal. Hen. disp. 2. Conc. 9.*
Vesemb. parat. ff. de rit. Nupt. Idem admittere Pra-
xin Consistorialem testatur *Schneid. b. e. n. or.* Ita ta-
men ut prius summo studio tentetur reconciliatio,
ut deceptus uxorem retineat, præsertim si est mode-
rata, & ubi est spes emendationis, quæ si obtineri &
perfici non poterit, pronuntiatur pars enormiter
læsa libera, non tantum quoad thorum, sed etiam
ut alteri nubere possit. De Jure Canonico & talis
error non vitiat matrimonium *C. unico in fin. 29.*
quest. 1.

CONTROVERSIA IV.

Dissolvitur matrimonium ritè contractum di-
vortio, cujus causæ licet plures Iure Ci-
vili receptæ sint, ex Iure Divino tamen
adul-

Adulterium & malitiosam desertionem
veras & solas causas esse pleriq; rectè a-
struunt.

Matrimonia sicut jure constituuntur, ita non
nisi jure dissolvuntur. Varia autem ac diversa di-
vortii reperiuntur jura. (I) Est jus V. T. ubi Mo-
ses ex quacunq; causa permittebat dimittere ux-
orem, & dare ei libellum repudii *Deut. 24.* (II.)
Jus Civile ubi Jure Digestorum ex eadem causæ fa-
cilitate permittebatur fieri divortium dando ei li-
bellum repudii, in quo continebantur hæc verba:
Res tuas tibi habeto, Conditione tua utere, ut di-
fertè demonstrat *l. 2. ff. de Divort.* Jure Codicis hæc
fuere correctæ, & certæ divortii causæ expressæ, quæ
tamen sufficientes minimè videbantur, *ut patet ex l.*
consensu C. de repud. Tandem Jure Novellarum pau-
cæ cæteris sublatis sunt admittæ de quibus habetur
in Auth. *Us liceat Matri vel Avia.* Sed hæc causæ
hodiè non spectantur, sed ex solum quæ ab ipso
Domino in Jure N. T. expressæ leguntur, ut ele-
ganter hanc rem deducit *Schneid. Inst. h. t. n. 14.* Et
tale matrimonium solvitur vel *ipso jure* propter a-
dulterium *Matth. 5. v. 31. & 19. v. 9. l. consensu C. de*
repud. & quidem in totum, non quoad mensam &
thorum, quæ distinctio à CC. conficta est, & latè re-
futata à Beza *in de repud p. 157. & seqq.* vel per *Ma-*
gistratum, propter malitiosam desertionem *1. Cor.*
7. v. 15. & 9. Et desertæ personæ novum conju-
gium superstitite deserente inire permittitur. Plu-
res divortiorum causas allegat *Imp. in l. 8. C. de repud.*
quæ si admittantur, matrimonii dignitas vilescet, &
B ex

ex re feria fiet ludicrum. Schönborner *Pol.*, lib. 1, c.
9. p. 49. *Treuil.* 2. disp. 6. th. fin.

CONTROVERSIA V.

In Testamento solemnī septem testium sole-
mnitates à Iure Civili requisitas adhuc
hodie de jure requirimus.

Septem testes ad substantiam testamenti perti-
nere volunt Dd. nec ineptè si intelligamus ipsam or-
dinationem Testamenti. Unde verò descendat ori-
gō septenarii numeri in ordinatione Testamenti
quoad adhibendos testes non conveniunt Interpre-
tes, quidam confugiunt ad præstantiam numeri se-
ptenarii, quod dicatur sacer & perfectionis, cujus
frequentissimè in Jure Divino fit mentio, & veteres
peculiarem quandam vim & energiam huic nume-
ro septenario attribuisse refer *Daub.* de *Testam.* n. 40.
Verum rectè sentiunt illi, qui recurrunt hac in re ad
antiquum modum testandi, qui per æs & libram o-
lim dicebatur, in eo enim quinque requirebantur tes-
tes una cum libripende & familiæ Emptore §. 2 *Inst.*
de *Test. Ordin.* adeò interveniebant septem Perso-
næ: quem numerum Prator, qui solemnitates il-
las Juris Civilis improbavit, integrum tamen in Te-
stamento esse voluit, adeoq; inde necessariò effe-
ctum, cum nullæ essent partes Libripendis & Em-
toris. ut septem testes adhibendi essent. *Bachov.* ad §.
3. *Inst.* de *Just. Ord.* l. 12. §. 1. C. h. 1. Idem constitu-
tum est in Comitibus Colonien: Anno Christi 1512.
sub Maximiliano I. habitis sub tit. Von *Testamen-*
ten s. Und sollen die Notarii, ut secundum disposi-
tionem

tionem Juris Cæsarei ad cujuslibet Testamenti ordinationem minimum septem testes adhibeantur : cum hic testandi ætus infinitis sit obnoxius fraudibus, voluit lex tot testium solemnitates adhiberi, ut tantò majorem sinceritatem obtineat, & ut fraudes omnes, quæ faciliter circa ultimas hominum voluntates committi possunt evitentur, atq; per ampliores homines perfectissima veritas reveletur, ut inquit Ictus *l. ult. C. de Fideicom.*

CONTROVERSA IV.

In Testamento Militari hæ Testamenti solemnitates sunt relaxatæ.

Sed an in Testamento tempore pestis condito numerus testium sic remissus, ingens est disceptatio inter Interpretes. Eorum tamen opinio verissima & Juris fundamentis maximè consentanea, qui simpliciter tradunt, quod etiam tempore pestis præcisè septem testes requirantur, sed in eo solemnitas testamentorum est relaxata, ut non sit necesse, quod testes unico contextu adhibeantur, sed sufficiat, si ex intervallo veniant. In Testamento Militari solemnitates has esse relaxatas, constat tot. tit. *inst. ff. & C. de Testam. Militar.* Nov. Constit. Imper. *Bon den Notarien s. Bon Testamenten Anno 1512.* Colonia publicata ita distinguit: Aut miles testatur in militia aut extra militiam: Priori casu subdistinguit: aut enim testatur in castris, non tamen in confictu hostium, & tunc duos testes adhibere debet, aut testatur in ipso hostium congressu & confictu, & tunc licitum est ei testari quocunq; modo vult,

B 2

nul

nullis prorsus adhibitis solennitatibus. Posteriori casu si sc. domi testetur, tunc secundum Juris Communis dispositionem testari debet.

CONTROVERSIA VII.

Causæ exheredationis in Novel. 115 c. 3. relata ad casus etiam non expressos rectè extenduntur, adeò ut ex aliis æquè gravibus aut gravioribus causis justa fieri exheredatio possit.

Recensentur ab Imper. Justiniano in d. Nov. quatuordecim exheredationis causæ, quæ an sufficientes & justæ sint, graviter inter se digladiantur I Cti. Quidam præcisè volunt, ut præter eas nulli liceat ex alia lege ingratitude causas opponere, nisi quæ in illa constitutionis serie continentur. Nobis verior videtur eorum sententia, qui ob causas pares vel majores iis exheredationi locum tribuunt, non enim intentio & propositum Justiniani hoc fuit, ut similes vel majores iis excluderet, sed dissimiles tantum; absurdum enim & inconveniens foret, si causa ingratitude æquè gravis vel similis committeretur, quæ à Lege expressæ sunt, eam non eodem jure censendam, quo causæ LL. expressæ. Confirmat hanc sententiam *l. 12 ff. de LL.* ubi Imp. disertè statuit, quod Judex in casibus similibus iis, qui in lege expressi sunt, idem jus statuere debet. Adde quod Imp. inter causas ingratitude illam generalem enumerat; *Si gravem & inhonestam injuriam Parentibus ingesseris*, nulla autem dari poterit potest,

potest, quæ non sub hac contineatur. DISS. *Treat.*
vol. 1. disp. 13. th. 8. & multi alii.

CONTROVERSIA VIII.

Tutor etiam exheredato dari potest.

Exheredatio non refertur inter immodos solventi P.P. *108. tit. Instit. quibus mod. jus P.P. solv.* Testamentaria autem tutela est ea, quando Parentes liberis suis in potestate constitutis dant tutores. Ut autem heredibus institutis datur tutor *l. 4. 4. l. 10. ff. de Testam. tut.* Ita etiam exhereditatis *d. l. 4. l. 10. d. l. 77. §. 3. ff. de Condit. & Demonst.* Si tamen propter exheredationem impugnetur Testamentum, tutor datus confirmandus est à Prætorè *l. 26. §. fin. ff. cod. l. 1. §. 1. l. 3. l. 6. de Confir. Tut.*

CONTROVERSIA IX.

In Causis Criminalibus non capitalibus Fidejussor intervenire potest,

Fidejussor dicitur, qui alterius obligationem suscipit, & fide suâ esse jubet, unde Fidejussor quoque dicitur *l. 8. §. 2 Sc. Vellejanum. Velsenb. paras. ad Tit. de Fidejus.* hic accedere potest obligationi ex contractu descendenti in Bürgerlichen Sachen non modò Principali, sed etiam accessoriæ *l. 18. §. ult. de Fidei.* Et hoc indistinctè procedere statuimus, si causa delicti sese extendat ad poenam pecuniariam *l. 9. §. 4. l. 26. ff. de Fidej.* Interveniente enim Fidejussore accusator vel fiscus fit certior de solutione istius pecuniæ, nec judicium hoc casu impeditur, sed potius eo
B 3 faci-

facilius executionem consequitur. *l. 70. §. fin. d. 1.*
Sed si reo sanguinis pœna infligenda veniat, an & hoc
casu Fidejussor intervenire possit? Negamus, moti
l. 3. ff. de Cust. & Exhib. cor. quodq; Fidejussor se ad
pœnam corporalem obligare nequeat, cum non sit
Dominus suorum membrorum *l. 13. ff. ad L. Aquil.*
Interdum tamen habitâ circumstantiarum ratione
arbitrio & discretioni Judicis id committendum
censemus, qui tanquam solers & discretus & æqui-
tati obsecundare solitus, cunctaq; subtiliter dispen-
sans dijudicabit pro circumstantiis delicti personaq;
delinquentis, quando Fidejussor admitti, & reus cu-
stodiâ relaxari possit. *Menoch. lib. 2. arbit. jud. quest.*
cas. 303. n. 16. & 17. Hen. diss. 15. th. 5.

CONTROVERSIA X.

Mulier à Fidejussione arcetur vi S^Cti Velleja-
ni, cui etiam renuntiare potest.

Fœminas in multis juris articulis deterioris esse
conditionis, quam mares, patet *ex l. in multis ff. de*
Stat. Hom. Jure Civili tamen expeditum est, quod
mulier pro lubitu cum alio contrahere possit *l. 2. C.*
ad S^C. Vellej. Unde videtur statuendum, quod acces-
soriè etiam contrahere, pro alio intercedere, fidem
suam interponere & bona obligare possit, quoniam
omnis qui per se contrahere potest, nec pro alio in-
tervenire & fidejubere prohibetur. Verum mulier
suo nomine contrahens efficaciter quidem obliga-
tur, alieno vero nomine intercedens eximitur obli-
gatione, actione in pristinum debitorem restituta.
Quod Senatum ideo movit, ut sicut Jure Civili uti-
lia

lia officia sunt adempta foeminis propter imbecillitate pudoremq; sexus *l. 2 ff. de R. J.* ita multò magis adimendum eis esse visum est id officium, quod non modò virile esset, sed etiam parum verecundia muliebri consentaneum *l. 18. C. de Procur.* & ex fragilitate naturæ ad repentinam inopiam deduci possunt *l. unic. §. 15. C. de rei uxor. act.* Quod autem mulier huic beneficio renunciare possit, apertè probatur *ex l. ult. §. pen. ff. ad SC. Vellej. l. 22. C. eod. Auth. Mater & Avia C. quando mulier tut. off. fung. Et Nov. 118. C. 5.* Et hæc quoq; sententia hodie usu est receptissima. DISS. *Vesemb. parat. ff. ad SC. Vellejan. n. 9.*

CONTROVERSIA XI.

Mulier in persecutione dotis omnibus creditoribus tam anterioribus quàm posterioribus, tam expressam quàm tacitam hypothecam habentibus præfertur.

Controversia hæc à multis Magni Nominis Iuris in dubium vocatur, adeò ut etiam gravissimi quiq; dissentiant. Nobis eorum sententia verior & fundamentis iurium magis consentanea videtur, qui contendunt, quod mulier indistinctè omnibus creditoribus etiam expressam anteriorem hypothecam habentibus præferatur, *l. 4. C. in quib. caus. pign. l. 29. 30. C. de Jur. dot. Novell. 97. c. 3. l. 17. C. de pign. l. 7. C. qui pot. in pign. Nov. 109. c. 1. l. 12. C. qui potior in pign.* Et hanc sententiam in Camera Imperiali esse receptam, testatur *Mynsing. Cent. 4 observ. 13. n. 3. 4. & seqq.* Contrariam sententiam sequuntur *Gail. l. 2. Observ.*

2. *Observ. 25. n. 7. & seqq. Schneid ad S. 29. Instit. de A-*
ction. n. 57. & seqq. Veseub. parat. Qui potior in pign.
hab. n. 3. ex regulâ illa generali: Qui prior est tem-
pore potior est jure: quorum fundamenta in con-
sistâ videbimus.

CONTROVERSIA XII.

Ebrius flagitium committens an minore pœ-
nâ sit afficiendus, quam si sobrius com-
misisset non satis conveniunt Interpp.
Nos eorum probamus sententiam, qui
distinctè hunc controversiæ nodum ex-
peditum eunt.

Ut in aliis controversiarum juris materlis non
est omnium una eademq; sententia, ita ne in hac
quidem. Quidam enim majori pœnâ ebrium affi-
ciendum esse putant, eo quod ebrietas sit fomes vi-
tiorum & nutrix errorum. *c. ante omne dist. 35. c. sa-*
nè 15. q. 1. Metropolis omnium malorum, Bas.
in Orat. de Ebr. Huc facit quod publicè Imperit le-
ge ebrietas sit prohibita in Comitii August. Anno
1500. 1530. & 1548. sub tit. de Compot. Bon Zutrins-
den: Et Carolus V. in suis hæreditariis provinciis
constituit, ne ebrietas in cædibus excusationem ad-
ferat. *Veseub. in par. ad L. Corn. de Sic. n. 24.* Quidam
id negant, innixi hoc fundamento, quod ebrius
comparetur infanti, mente capto & furioso & mor-
tuo *c. venter 35. dist. 35.* Cum itaq; diversæ sint hac
de re Dd. opiniones & sententiæ, distinguendum
putamus inter Ebrietatem *Trunkenheit* & Ebriosita-
tem

tem Bertrunkenheit oder Gewohnheit voll zu seyn.
Gail. 2. obser. 110. n. 27. Inter veram Ebrietatem &
affectatam *Harp. 8. §. non solum Inst. de Injur. n. 15.*
Quibus distinctionibus præsuppositis, hæc nostra e-
rit sententia: Ebrium in summo ebrietatis gradu
constitutum, cum & furioso sit similis & mortuo
comparatur, & sic non ex proposito, sed magis ex
impetu quodam peccat, benignius & mitius arbitrio
iudicis puniendum statuunt cum *Mysf. respons. 60. n.*
ult. Tiraq. tr. de pœn. Vesemb. in parat. ff. de Injur. E-
briosum autem quod attinet, cum videlicet, qui ex
vicioso habitu & consuetudine quadam sciens pru-
densve inebriatur, si consueverit esse rixosus & ex-
citare turbas, neq; ignoret, se tali vitio laborare quia
tunc ebrietas censetur destinata ad casum, ordinari-
pœnâ plectendum esse statuimus cum *Gail. l. 2. obs.*
110. Harp. d. l. Prosperi Farinacii l. 3. prax. crim. tit. 10.

CONTROVERSA XIII.

Mandans delictum, pœnâ eadem, quâ manda-
tarius, qui mandatum executus est, ple-
ctendus est.

Ut mandatum contra bonos mores non est ob-
ligatorium § 7. *Instit. Mandat.* ita etiam mandatum
de faciendo turpia nullum dicitur, ut inde nulla ci-
vili actio nascatur adeo ut alterius mandatum man-
datarium revelare nullo modo possit. Igitur sibi
imputer mandatarius, si iussu Domini deliquerit,
cuius mandato ob tam maleficii atrocitatem parere
non debuit *l. 157. de R. J. l. 11. §. 7. ff. Quod vi aut*
clam l. 20. ff. de O. & A. l. 21. §. 1. rerum amos. Et quia
C
pessi.

peffimi exempli res est, mandare delictum, idè ipse mandans perpetrato delicto perinde ut mandatarius punitur *l. 11. §. 3. ff. de injur. l. 15. §. 1. ff. ad L. Corn. de Sic. l. pen. C. si reus vel accusator mort. fuer.* cum non tam suator quàm delicti autor reputari possit, suo enim consilio mandatarius incitavit ad perpetrandum id delictum, quod ipse in effectum deducere voluit, ac proinde nihil interest, occidat quis an causam mortis præbeat *l. 15 ff. ad L. Corn. de Sicar.* Jure justo itaq; mandans tanquam ex delicto punitur, licet mandatarius nullam habeat adversus ipsum actionem mandati. Ita eleganter disserit *Bachov. ad §. 3. Instit. mandar.* Confirmat hanc rationem *l. 7. §. fin. ff. de Jurisd.* ubi poena eadem albè corrupti ex edicto infligitur ei, qui corruptis album & illi qui corrumpere mandavit.

CONTROVERSIA XIV.

Mandans tamen expressè ne interficiat, sed tantum percutiat si mandatarius interfecerit, ipse, non mandans ordinariâ homicidii poenâ tenebitur.

Vulgatum illud est quod circumfertur: Animus & propositum distinguunt maleficia, & prout offendendi animus affectus fuerit, ita delictum censetur gravius & levius *l. 83. ff. de Furt. l. 33. de Injur. l. 14. ff. ad L. Corn. de Sicar. Vult. de R. J. lib. 1. c. 45.* Ut autem homicidii poena ordinaria locum habeat, expressè requiritur dolus, qui basis & fundamentum est *L. Corn. de Sicar.* culpa autem omnis quamvis lata rejicitur *l. 7. ff. ad L. Corn. de Sicar.* & hac in re

NOA

non exitum, sed principium perpetrandi delictum
introspicere oportet *l. 1. §. 3. h. 2. §. 1. ad L. Corn. de
Sicar.* Jure merito itaq; non mandans, sed manda-
tarius, qui fines mandati excessit, poenâ ordinariâ te-
necitur *l. 22. C. de Pœn. l. 26. ff. eod. Han. diff. ad Inst.
17. th. 11. Arum. Exercit. 15. th. 9.*

CONTROVERSIÆ XV.

Si plures deliberatio ad occidendum animo 2-
liquem interfecerint, nec de Actore con-
stare possit, an omnes poenâ L. Corn. de
Sicariis tenebuntur? Nos omnes teneri
censemus.

Hæc quaestio apertè probatur *l. 1. §. 3. ad L. Corn.
de Sicar.* & confirmavit eandem Carolus V. in Pein-
licher Halsgerichtsordnung art. 148. So eplliche
Personen mit fürgesetzten vnd voreinigtem Willen vnd
Muth jemand bößlich zu ermorden einander Hülff vnd
Beystand thun / dieselben Thäter alle haben das Le-
ben verwirret/ etc. Si verò plures in rixa vel tumul-
tu aliquem occidant, an omnes poenâ ordinaria te-
neantur difficultis est quaestio, & quomodo puniri
debeant? Et quidem si de autore homicidii certò
constet, nullum est dubium, quòd is poenâ ordina-
riâ puniendus sit *l. 11. §. 2. ff. ad L. Aquil.* quòd et-
iam expresse ita constituit Carol. V. *d. c. v.* So as
ber eplliche Personen/ etc. Si verò Occisor ignoratur,
major solet oriri controversia, quomodo punian-
tur? Omnes ordinariâ poenâ puniendos esse statu-
unt quidam per *l. 11. §. 2. ff. ad L. Aquil. l. 1. §. 10. ff.
de his qui deiec. l. 3. ff. ad L. Jul. de vi publ.* Verum hæc
C 2 sen

sententia ut dura, ita subsistere nequit, inter multos enim rixantes dubium non est, quin multi sint innocentes; non enim verisimile est, ut omnes in genere & singuli in specie aliquem occiderint. Sanctius igitur nocentem absolvere, quam innocentem condemnare *l. 5. ff. de Pen.* quippè cum poenæ suos tantum debeant tenere autores *l. sancimus C. de Pen.* Præterea tantum suspiciones sunt, quod hic vel ille homicidium commiserit, nemo autem ex suspicionibus ad mortem damnari debet. Ideò arbitrariè extra ordinem vel poenâ pecuniariâ vel relegatione, aut simili poenâ sunt afficiendi: fuerunt enim omnes in Culpa & dederunt operam rei illicitæ *d. l. 11. §. 4. ad L. Aquil.* Ab hac sententia non facit cessum Carol. V. in Constit. Crimin. c. 148.

CONTROVERSA XVI.

Cum furtum jure Naturali & Divino sit prohibitum, jure fit, ut rei hujus criminis ob tantam maleficii atrocitatem ultimo supplicio hodiè afficiantur.

§. 1. *Instit. de Obl. quæ ex delict. nasc. l. 1. §. fin. ff. de Furt. l. 42. de V. S. Gen. 31. v. 20. Exod. 20. v. 15. Lev. 19. v. 11. Deut. 5. v. 19. Jos. 7. v. 1. & 19. Prov. 6. v. 30. Matth. 19. v. 18. Joh. 12. v. 6. 1. Cor. 6. v. 10. &c.* Ingens verò apud varias gentes in puniendis furtis fuit diversitas, furtum enim cum omnium criminum sit adeò familiare, ut vix ullum inter mortales reperitur aut frequentius, aut notius, ideò diversa poenarum genera observata. Quâ poenâ autem furtum puniatur, non satis convenit inter Interpp. In Jn-
re

re Divino modò restitutio fuit quadrupli, quintupli, sextupli. *Prov. 6. 31. Levit. 6. v. 4. Num. 5. v. 7.* modò venundatio, modò bonorum confiscatio, modò vitæ multatio. *Exod. 22. 2. Sam. 12. v. 5.* Jure Civili, poena furti manifesti est quadrupli, non manifesti dupli. §. 3. *Instit. de Oblig. quæ ex delict. nasc.* Hodiè hæc poena dupli vel quadrupli non amplius est in usu, sed poena furti ordinaria ultimum supplicium est, ex Constit. Carol. V. art. 157. quam sequuta Juris Saxonici dispositio, & moribus quorumvis locorum ferè recepta, quam æquitati naturali inniti statuimus.

CONTROVERSIA XVII.

Contingit nonnunquam ut strangulandus rupto laqueo in terram incolumis cadat, an adhuc jure suspendi possit? Affirmativam legibus & æquitati naturali magis consentaneam amplectimur sententiam.

Sententia enim secundum formæ promulgatæ renorem suum debet sortiri effectum, daß er mit dem Strang vom Leben zum Tod solthingerichtet werden/ & vigor disciplinæ publicæ suadet poenas ob maleficia solvi. *l. 70. §. fin. ff. de Fidejuss.* ut poena unius sit metus aliorum *l. 1. C. ad L. Jul. repetand.* Præsertim cum sanctissimum sit officium, Deoq; gratissimum, si fiat justitia de criminosis, nec posse pinguiorem victimam Deo maçtari, quam hominem sceleratum ut ex *Senec. refer. Paul. de Cast. in l. 3. C. de Episc. audient.* Contrarium statuentes, innituntur hoc potissimum fundamento, quod hoc ipsum sit

C 3

mira-

miraculo adscribendum, quasi hac ratione Deus testimonium suspensio præbeat innocentia. Verum opinio hæc erronea est. Plures dissentientes allegat *Berlich. p. 4. Concl. 45. n. 37.*

CONTROVERSIA XVII.

Moribus receptum est, ut executores justitiæ, quos vulgò Carnifices vocamus, si in ipso actu deficient, neq; uno iure temperant, repente promiscua multitudo in illum irruat: Id ab æquitate & ratione naturali alienum esse statuimus.

Hac enim propositâ licentia, multa enormia existere necesse est, & ne deficientibus illis, honestiores se hac maculâ inquinare cogantur. *Tholoz. in Synag. Jur. Univers. c. ult. n. 7.* Sapientissimè ergo huic consuetudini obviam ivit Carolus V in peinlicher Halsgerichtsordnung art. 97. præcipiens: So der Richter nach dem End urtheil seinen Stab gebrochen hat/ desgleichen auch/ so der Nachrichter den Armen auff die Richtstatt bringt/ sol der Richter öffentlich außrufen oder verkünden lassen/ vnd von der Obrigkeit wegen bey Leib vnd Guth gebieten/ dem Nachrichter seinerley Verhinderung zu thun/ auch ob ihm mißlinget/ nicht Hand anzulegen.

CONTROVERSIA XIX.

Iudex imperitè, & imprudenter judicans, ex quasi maleficio tenetur.

Sicut quasi contractus tacitam habent conventionem, ita quasi delicta non habent dolum, qui sic de essentia omnium delictorum, excepto eo, quod vin.

vindicatur L. Aquiliã, in quo etiam citra dolum culpa sufficit, cum quo quasi delicta rectè conferuntur. Ad has species refertur Judex, per imperitiam malè judicans *l. 5. §. 4. ff. de O. & A. pr. Inst. de Oblig. que ex qs. delict. nasc. l. ult. ff. de Extraord. Cognit.* Imperitia enim annumeratur culpæ. *l. 132. de R. J. &* eo ipso quo acceptat officium videtur se asserere sufficientem & peritum, unde si per ignorantiam malè pronuntiaverit, tenebitur parti læsæ, in quantum æquū Judici videbitur, considerato ejus errore & imperitia. *pr. Instit. de Oblig. que ex q. del. nasc.* Jure Novellarum Judex qui dolo malo data operã & pecuniã corruptus iniquam fert sententiam; in causis pecuniariis amittit dignitatem, & infamis efficitur, & si quid acceperit eo nomine ut malè pronunciaret, læsæ parti præter expensas & interesse triplum ejus quam datum tenetur solvere. In criminalibus verò omnibus bonis confiscatis in exilium mittitur. *Nov. 124. c. 1. Anst. Novo jure C. de Pen. jud. qui male judic. Merito itaq; improbat*

CONTROVERSIA XX.

Crimen læsæ Majestatis non adversus Imperatorem tantum, sed etiam Electores Imperii Consiliariosq; ejus committitur.

Hoc ita per Imperatorem Carolum IV. expressè sancitum & constitutum est in aureã bullã *tit. 24. §. quoties.* ubi etiam vocantur columnæ Imperii ædificium sacrum circumspectã prudentiã sustentantes. Confirmat hanc sententiam dilucidè *l. quisquis s. in pr. C. ad L. Jul. Majest.* Licet enim quidam distinguant, utrum illud crimen in medium & contumeliam principis directam, an ob privatam aliquod

547
in Consiliarios odium fiat: tamen lege generaliter
loquente, nec distinguente, & nos distinguere non
debemus, *l. s. ff. de publ. in rem action.*

Coronidis loco quaeritur.

An Sumptus filiofamilias studiorum gratia ministratos, tem-
pore divisionis hereditatis paterna in legitimam sine
computandi? Negamus, per *l. 50. A. Fam. Ericf.*

Ad praestantissimum Dn. Resp.

A Spera sit quamvis studiorum semita, caeptis
Nec tamen absistis Gofnovicere bonis?
Laudo tuum studium, laudabit turba Sophorum,
Laudabit Genitor, cum Genitrice Soror.
Perge sacrata vigil scrutarier abdita Legum
Quae Patria multum proderis atq. Tibi.
Iova tuis sacro benedicat flemine caeptis
Quo sine terrigenum nil valet omne decus.

Richardus Güntherus Bartph. Ung.

L Audabunt alios praecleara negotia martis,
Et genus ac ingens nobilitatis opus:
Te FRATER pietatis amor, vigilesque labores:
Ingenij praesens quodque tueris opus
Cantabunt, ac lata tibi post munera proment,
Est quoniam JURIS sedula cura tibi,
Dum valido mentis nervos celebrique duello
Excolis in Patrie JUSTICIÆQUE decus.
Hosce tuos valida foveat virtute labores,
Justiciae summus praesens ab Arce poli,
Sic tibi felici succedent singula passu,
Ac magna tandem parte beatus eris.

Samuel Dürner Cib, Hung.

✠

Königsberg. Diss., 16.10/70

ULB Halle

004 398 270

3

f
11 Sb.

VDA 17

Inches
Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

DUAE
VER-
VRIS
M.

Trinitate :
Amplissima Facul-
torum Academia :

Simo Viro,
NO Ohm !
Publico Pri-
motore omni
etiam ho-

vilandas
OVICERVS
arus.

Julii,
nis,
ord. Cognition.
na, precio numma-

NTI,
hadij 1638.

M 7
1638, 1

(3)

23.

10